

14. Усова О. О. Ономастикон художніх творів Миколи Хвильового : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. О. Усова. – Донецьк, 2006. – 18 с.
15. Фоякова О. И. Имя собственное в художественном тексте / О. И. Фоякова. – Л. : ЛГУ, 1990. – 104 с.

УДК 811.162.1: 373

Лілія Соболь

НАЗВИ ЛІТЕР У СКЛАДІ ПАРЕМІЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: СЕМАНТИКА Й ПРАГМАТИКА

У статті проаналізовано назви літер кирилиці й латиниці, засвідчених у складі українських прислів'їв та приказок; виокремлено й досліджено семантику та прагматику таких паремій.

Ключові слова: назви літер, кирилиця, латиниця, прислів'я, приказки, паремії, семантика, прагматика.

Соболь Л. Названия букв в составе паремии украинского языка: семантика и прагматика. В статье анализируются названия букв кириллицы и латиницы, находящихся в составе пословиц и присказок; выделены и исследованы семантика и прагматика такого рода паремий.

Ключевые слова: названия букв, кириллица, латиница, пословицы, присказки, паремии, семантика, прагматика.

Sobol L. Letter Names in Ukrainian Sayings and Proverbs: Semantics and Pragmatics. The article deals with the analysis of letter names of the Cyrillic and Roman alphabets in the Ukrainian proverbs and sayings. The semantics and pragmatics of such proverbs and sayings have been analysed.

Key words: letter names, Cyrillic alphabet, Roman alphabet, proverbs, sayings, semantics, pragmatics.

Постановка наукової проблеми та її значення. Специфіка етнокультурного світосприйняття народу найбільш послідовно репрезентується в паремійному фонді мови. Актуальний на сьогодні напрям прагмалінгвістичних досліджень поширюється й на пареміологію. Досліджують і порівнюють паремії різних лінгвокультур та вивчають їхні функції в комунікативному просторі, синергетику, прагматичний потенціал.

Аналіз досліджень цієї проблеми. В українському мовознавстві, як відомо, збирали й досліджували паремії такі українські вчені, як І. Франко, О. Потебня, М. Номис, М. Пазяк, Й. Багмут, В. Ужченко, Д. Ужченко, А. Івченко, І. Гнатюк та ін.

Серед паремій виокремлено й такі, що містять у своєму складі назви літер кирилиці й латиниці, які моделюють прагматичне значення в складі прислів'їв і приказок, що зауважили В. Ужченко [16] і Т. Космеда [9], зокрема Т. Космеда стверджує, що мовна свідомість кожного народу наділила відповідними значеннями деякі графеми, що стали складниками паремій [9, 124].

Актуальність цієї наукової розвідки зумовлена необхідністю дослідження ролі назв літер як прагматичних одиниць комунікативного простору певних лінгвокультур, зокрема й вивчення їх статусу в складі паремій.

Мета цієї наукової розвідки й полягає у виокремленні й аналізі семантики й прагматики паремій української мови, до складу яких входять назви літер.

Звичайно, етнографи, етнологи та фольклористи справедливо стверджують, що паремійний склад кожної мови робить її неповторною та особливою, оскільки відображає специфічне світосприйняття, світобачення й світорозуміння того чи іншого народу, проте безперечне і те, що в різних лінгвокультурах у пареміях можуть фіксуватись одні й ті самі значущі смислові одиниці мови, до яких відносимо й давні назви літер алфавіту, що семантизувалися, оскільки писемність, без сумніву, є важливим чинником культури.

Найбільш поширеною, як відомо, серед фольклористів є думка, що паремії беруть свій початок з усної народної творчості, хоч їх межа в семіотичній сфері фольклористики не є окресленою. Про те, як саме виникли паремії, існує чимало думок, проте всі наявні твердження дослідники зводять до двох теорій. Перша з них ґрунтується на історико-матеріалістичному принципі вивчення фольклору, що дає підставу розглядати виникнення прислів'їв як прагнення людей до організації трудового досвіду в словесних формах, які легко запам'ятовувались. Друга теорія репрезентована історико-культурологічною чи міфологічною школою фольклористики. Вона полягає в тому, що паремії розглядають як «уламки» інших жанрів народної творчості – замовлянь, байок, казок, пісень, легенд тощо [11, 538]. На думку О. Потебні, відома частина байки стає приказкою завдяки тому, що її інша частина «міститься» в думці й готова за потреби з'явитись, акту-

алізуватися. Інший спосіб переходу байки в приказку чи прислів'я полягає в тому, що не часткове вилучення, а весь зміст байки перетворюється на паремію [15, 516].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Початок українській пареміографії, як відомо, поклав у XVII ст. К. Зіновійв. Саме він упорядкував першу добірку прислів'їв і приказок під заголовком «Приповісті посполит». Це – перша спроба розкрити сутність паремій, адже дослідник виокремлює дидактизм як виразну й визначальну ознаку жанру, наголошуючи, що досвід, закладений у пареміях, – наука, яка особливо корисна для молодих людей. Цей збірник став першим і вагомим кроком для подальшого розвитку пареміографії в Україні [14, 10–11]. Важливим для пареміографії є, звичайно, й праця М. Номиса «Українські приказки, прислів'я і таке інше», що мала великий вплив не тільки на поступ пареміографії та пареміології, а й фольклористики загалом [14, 24–25]. Пареміографії й пареміології «поталанило» й у тому, що, працюючи над укладанням «Галицько-руських народних приповідок», І. Франко по-новому репрезентував приповідковий матеріал, подав вичерпні та оригінальні пояснення текстів із коментарями, ураховуючи традиції тієї місцевості, де цей твір жив у вустах народу, а також те, як сам народ розумів і вживав те чи те прислів'я [14, 45]. В. Гнатюк (рецензент третього тому) відзначив, що це видання належить до найбільших збірок у загальній етнографії, а в слов'янській це таки і є найбільша збірка [14, 55–56].

На початку XX ст. і в Україні, і в Європі існували два способи тлумачення жанру паремії. М. Номис, М. Комаров, В. Даль та ін. до поняття «паремія» відносили прислів'я, приказки, порівняння, вітання, побажання, прокляття, прикмети, примовки, мудрування, каламбур, нісенітниця й ін. Проте інші вчені пареміями вважали тільки прислів'я та приказки. Такий підхід відтворено в збірці П. Чубинського «Пословицы и загадки» [14, 65–66].

На думку І. Франка, жанр паремії – це комплексне явище, у якому потрібно виокремлювати жанрові різновиди. Беручи до уваги перманентні ознаки паремій, учений зазначив, що до видового комплексу жанру увійдуть не тільки моральні, філософські судження, життєві правила, але також певні стереотипні особисті рефлексії, вислови «загальнолюдських почувань», прокляття, жарти, ущипливості, висміювання, порівняння й фігуральні звороти, примовляння, пародії, «застарілі» загадки, що стали в народі прислів'ями. Крім того, учений

уважає, що розмежування прислів'їв та приказок є зайвим. І. Франко демонструє наявний між названими паремійними одиницями внутрішній зв'язок ще з періоду їх виникнення й не ставить собі за мету чітко окреслити спектр їхніх відмінностей [14, 66–70].

Нагадаймо, що О. Потебня та його послідовники все-таки розмежовують ці два поняття, уважаючи, що приказка є елементом байки чи прислів'я, що часто походить від них як залишок чи є їх згущенням, що «частково не розвинулись у прислів'я» [15, 527].

У цьому дослідженні паремії розглядаємо як стійкі відтворювані, культурно марковані одиниці переважно реченнєвої структури, зокрема це прислів'я, приказки, примовки, порівняння, вітання, побажання, прокляття, каламбур, нісенітниця, загадки, прикмети, скоромовки, замовляння тощо [8, 10].

Паремії, як відомо, є об'єктом вивчення окремої маргінальної галузі, що виникла на межі мовознавства й фольклористики, – пареміології. Деякі дослідники, як відомо, включають пареміологію до складу фразеології, зважаючи на ознаки усталеності, клішованості, культурної забарвленості паремій, які властиві й фразеологізмам (широкий підхід до розуміння фразеології). Паремії є семіотичними феноменами мови, оскільки вони мають подвійну спрямованість: з одного боку, це знаки системи мови, що виявляють парадигматичні ознаки й мають певну синтаксичну природу, з іншого – вони є мікротекстами, зануреними у відповідні дискурсивні сфери, репрезентантами різних мовленнєвих жанрів [13, 535–536].

Нагадаємо, що основними аргументами при виділенні фразем, зокрема й паремій, у відносно самостійний рівень мовної структури є такі: 1) своєрідне вираження на фразеологічному рівні загальномовних закономірностей, що зумовлюються місцем фразем у системі мови та характером їх взаємодії з одиницями інших рівнів; 2) наявність у фразем ознак, спільних для всіх одиниць цього класу, що, виражаючи їхні внутрішні закономірності, становлять специфіку фразеологічної підсистеми мови; 3) відмінний від інших одиниць (у межах цього класу мовних елементів) розвиток внутрішньої взаємодії фразем, унаслідок чого вони істотно відрізняються від інших класів мовних явищ; 4) генетичне, онтологічне й функціональне відношення фразем до одиниць різних рівнів мовної структури, унаслідок якого виникає не просте збільшення кількості мовних елементів, а створюються нелінійні, притаманні тільки рівневі фразем, інтегральні або

кумулятивні ефекти; 5) емерджентність одиниць фразеологічного рівня мови, що виражається в провідній ролі цілого утворення стосовно його складових частин, коли структурно-семантичні ознаки фраземи не визначаються безпосередньо адитивними властивостями її компонентів – одиниць нижчих рівнів мовної структури; 6) специфічні внутрішньофразеологічні зв'язки й відношення, що, на відміну від інших мовних одиниць, визначають семантичні й граматичні властивості фразем; 7) своєрідні зовнішні фразеологічні відношення фраземних знаків, що служать виявом їх спеціального функціонально-комунікативного призначення; 8) інваріантні обмеження мовленнєвих трансформацій фразем, поза якими видозмінена ФО взагалі неможлива, оскільки вона зумовлює їх дефразеологізацію [1, 8].

Значення паремій, у складі яких засвідчені назви літер, не завжди мають прозору мотивацію, проте вони відображають процес набуття писемності, вивчення азбуки, демонструють усвідомлення досконалості форм літер, їх графіки та ідеальності походження. Літери як графічні знаки впливають на людську уяву, мотивують низку асоціацій, уявлень, фантазій. Наприклад, І. Франко в «Галицько-руських народних приповідках» зафіксував таку паремію *Аз, буки, віде – в золоті їде*, де простежуємо наявність ототожнення багатства з наукою. Ідеться про те, що наука завжди приводить до панування та мудрості. Аналогічний зміст укладено у вислів *Аз да буки*, що вживається на позначення факту наявності здібностей до читання чи мудрості загалом [3, 26–27]. Отже, у цій паремії закладено настанову, повчання та рекомендації адресату, що може бути правилом реалізації важливої справи – стати освіченим і збагатитися.

Вислів *Азбучна істина* має значення «загальновідоме, знане ще зі шкільних дитячих років», якраз і відбиває ці невпевнені кроки пізнання світу. Розпочинали з *азів*, тобто з букв, грамоти. *Писати ази* означало «писати букви, учитися грамоти». Із цим же пов'язано *Сидіти на азах*, що передавало й ширше значення – «починати оволодівати певним ремеслом». Про учня, який хоч що-небудь умів, говорили: «Він *засвоїв ази*» (ремесла чи грамоти). Коли ж було навпаки, тобто учень нічого не знав і не розумів, уважалося, що він *Ні аза не знає*, тобто не завчив навіть першої букви [16, 112–113]. Паремія *Ні аза* ще означає «абсолютно нічого». У фразеологічному словнику української мови наведено такий приклад: *Читаю, – похвалився Триказ. – Стає децю зрозумілим. А от про те, як закривати проміжки, ніде ні аза* [18, 13].

Власне, вираз *Розпочинати з азів* дійшов і до наших часів, про що свідчить відповідна фіксація фразеологізму в сучасних фразеологічних словниках української мови, порівн.: *З азів* – «від самого початку» [19, 30].

Наведемо приклад ще однієї паремії, що містить Аз: *Від аза до іжиці* (від початку до кінця, все): *Все перевірено – від аза до іжиці. Здається, план повинен удатись* (з усного мовлення). Цей фразеологізм первісно означав «вивчити весь алфавіт» [17, 7]. В іншому фразеологічному словнику української мови натрапляємо на такі синоніми до цієї паремії: *Від а до я (зет), від альфи до омеги, від букви до букви* [18, 13]. Як бачимо, перша та остання літери алфавіту символізують початок і кінець.

До фразеологічного *аза* додавалася й наступна літера алфавіту – *буки*. Зауважимо, що фраземи із цією лексемою часом уживалися як назви елементарних понять: *Все це ази та буки* – «дуже ясно, очевидно»; або: *Аз та бука – і вся наука* [16, 113]. Цю паремію використовують як коментар, пояснення відповідної ситуації. Прагматика й семантика літер *АЗ* і *БУКИ*, зафіксовані в пареміях, – це «початок, начало, позитив».

У таких фразеологічних зворотах, як *Дати «добро»; одержати «добро»* *Добро* – це назва кириличної букви Д. Спочатку цю лексему вживали моряки у своєму жаргоні. *Добро* в них – це жовтий прапор флотської сигналізації, що означає: «Так, згоден, дозволяю!», а вже потім *добро* зафіксувалося в складі фразеологізму, що став загально-вживаною, поширеною мовною одиницею [16, 120]. Отже, семантика й прагматика літери *ДОБРО* – «ствердження, згода, позитив». До речі, в Україні прізвище *Добро, Добра* також використовується до цього часу, проте ніхто вже не пов'язує його із назвою літери.

У шкільному середовищі виник ще один фразеологізм: *На ять (щось зробити)*. Тлумачний словник подає два його значення: «(щось) найвищої якості»; «дуже добре». *Ять* – назва літери кирилиці, що позначала звук [і] [2, 1650]. Ідеться про якісне виконання певної дії, адже у фразеологізмі актуалізується смисл, що має таку мотивацію: ознайомлення та вивчення останньої літери азбуки свідчить про досконале засвоєння складної кириличної азбуки загалом. Отже, навчання як складна праця високо оцінювалося носіями української мовної лінгвокультури. Прагматика літери *ЯТЬ* – «високий рівень оцінки, позитив».

Погоджуємося з З. Коцюбою, що кожний національний паремійний корпус містить відповідний відсоток суперечливих, тобто антонімічних прислів'їв. Як зазначалося, паремії, у складі яких засвідчені деякі назви літер, кириличні зокрема (*аз, буки, віде, ять*), асоціюються з мудрістю та багатством, тобто містять прагматику налаштування на позитив.

Проте існує низка паремій, що репрезентують негативну оцінку: пейоративний смисл породжений актуалізацією факту «нездатність оволодіти грамотою». Невміння читати чи вчитися загалом призводило до фізичного покарання, що й зафіксовано у відповідних пареміях. У збірці М. Номиса є такі фраземи: *Аз – бив дяк раз; буки – не попадай дякові вдруге в руки; Аз – били мене раз, буки – набралися муки* [12, 286].

Як бачимо, кириличні літери запам'ятати було нелегко, як і наукою загалом не всі оволодівали однаково добре, що відображено ще й у таких пареміях: *«Казав мені бакаляр промовити: «аз,аз!» А як же я не вимовив, він по пиці: раз-раз! Крикнув же він удруге: «А ну кажі: “Буки!” Ой же ж бо я не вимовив, – попав в його руки»* [4, 6].

Фразеологічний зворот *Прописати іжицю* витлумачено так: «побити, висікти, суворо покарати». *Іжиця* – назва останньої букви кириличного алфавіту. Учні часто помилялися, коли її писати: плутали И й І, адже ці літери мале подібне звукове вираження. За таку плутанину школярам добряче діставалося. Але *ІЖИЦЯ* «ввійшла» до складу фразеологізму ще й з інших, суто екстралінгвістичних причин. Сліди від ударів різки часто нагадували каліграфічно прописану *ІЖИЦЮ*. До того ж, вона ще й копіювала за своєю формою піднятий батіг, тому й потрапила в «болючий» фразеологізм *Прописати іжицю*. Згодом постав і синонімічний вислів *Вичитувати іжицю* [16, 115]. Крім того, М. Номис зафіксував і таку яскраво марковану вульгарну паремійну одиницю: *Іжиця – дубець до с...и близиця* [12, 286]. Отже, репрезентовано думку, що фізичне покарання неминуче, для тих, хто не бажає докладати зусиль до навчання. У мовленні ці паремії використовують під час моделювання мовленнєвого жанру погрози. Отже, *ІЖИЦЯ* – носій прагматики негативу, оскільки застосовується для вербалізації негативної оцінки стосовно поведінки тих, хто погано навчається.

Наведемо ще приклади семантизації назв літер, що вербалізують негативну оцінку: *Фертом ходити, фертом дивитися*, що, як відомо, означає «ходити чи дивитись самовдоволено», адже *ФЕРТ*

асоціюється із «самовдоволеною та розв'язною людиною». Буква *Ф* (у кириличній азбуці графічне зображення букви *ферт*) нагадує людину, яка стоїть у позі, тримаючи руки в боки [5, 1136–1137]. Омовлено знак невербальної комунікації: стояти в позі «руки в боки» – це значить бути задоволеним і самовпевненим. У фразеологічному словнику української мови зафіксовано ще таку паремію: *Братися фертом в боки* [18, 918].

Беручи до уваги той факт, що до складу паремій входять і нісенітниці, знаходимо такі фіксовані словниками вирази: *Буки – барабан – баишта*, що означає нісенітницю [4, 128]. Ця паремія, очевидно, була в читанці: відомий факт добирання певних слів, що починалися на ту саму (потрібну) літеру з метою кращого її запам'ятовування. Однак цей вираз із часом отримав продовження, набувши відповідної маркованості щодо тональності вживання (жарт.): *Та се так, не во гнів сказати, – буки – барабан – баишта, шануючи бога й вас* [4, 128].

Жартівливі вислови, тобто приповідки, що склалися із навчальною метою (ознака звучання та ритм сприяли запам'ятовуванню написання й вимовляння назв літер), знаходимо і в Б. Грінченка: *Як напише, моя мати, великій ази, аж поки я розібрала, – лягала три рази* [4, 6] чи *Аз, буки, глаголя, повісили Василя, и драбинку несуть, за качку трясуть* [12, 286], а також: *Глаголь – з'їв миску драголь* (це мудрування до назви четвертої букви в азбуці) [3, 482].

На перший погляд, жартівлива приповідка: *Аз – до комори вляз, буки – набрав міх муки, віде – із комори їде* – вербалізує думку про те, що давні школярі були змушені красти їжу через голод. Уважають, що така паремія виникла з оповідання [3, 27]. Вона є маркованою, оскільки виражає іронічну тональність, що вказує на негативні прояви нечесності учнів.

Дотепні паремії змодельовані також за допомогою семантизації літери *П* (*ПОКОЙ*), порівн.: *Покой та покой, та дванадцять покоїв, та у, та три палочки вгору – от тобі й тпру* [12, 286]. Мовна гра, як бачимо, ґрунтується на актуалізації явища омонімії.

Семантизуються, звичайно, не лише назви літер кирилиці, простежуємо наявність європейського простору семантизації алфавіту та його елементів. Так, «мінімалістське» зображення грецької букви *йота* дало підстави змоделювати значення «найменша частинка чого-небудь» [6, 43]. Фразеологічний зворот *Ані (і, ні) на йоту*, у якому передано значення «ніскільки, нітрохи, зовсім», зафіксовано у фразеологічному словнику [17, 68].

Значення «вичерпаності дій» актуалізується в семантичній структурі позиченого з французької мови фразеологізму *Проставити крапки над і* – «не залишити нічого недомовленим, невизначеним» [6, 38]. Вербалізовано прагматику позитивної оцінки. Паремію *Ставити / поставити крапку (всі крапки) над «і»* – з'ясувати все до кінця або завершувати, закінчувати що-небудь, остаточно вирішувати щось, зустрічаємо у фразеологічному словнику української мови в статті до слова «крапка» [17, 86].

Фразеологізм *Альфа і Омега* активно вживається в сучасному українському мовленні й має значення «початок і кінець», «абсолютно все», «суть чого-небудь». Відомо, що цей вираз узято з Біблії. Актуалізовано семантику, репрезентовану першою та останньою літерами грецького алфавіту [19, 31].

Зауважимо, що в польській мові *Alfa i omega* означає незаперечний авторитет у певній ділянці, чудовий знавець чогось, найважливіша особа. *Dziadek był dla malca alfą i omegą we wszystkich dziedzinach. Z artykułu wynikało, że jego autor jest prawdziwą alfą i omegą* [7, 308]. Як бачимо, хоча в обох випадках змодельовано прагматичний смисл позитивної оцінки, значення цієї паремії в різних слов'янських мовах не ототожнюються.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, зазначимо, що в складі паремій зафіксовано назви літер, що вийшли з ужитку, проте вони набули в мовній свідомості українців певного значення, що має не лише семантичну природу, але, насамперед, і прагматичну: виражають відповідну маркованість, позитивну чи негативну оцінку, дають змогу створювати відповідні мовленнєві жанри, спрямовані на моделювання як позитивних, так і негативних реакцій.

Перспектива дослідження полягає в тому, щоб виокремити паремійні одиниці української, російської та англійської лінгвокультур, до складу яких входять назви літер, що, відповідно, семантизувалися, набули певних аксіологічних смислів, проаналізувавши які, можна виокремити спільне, універсальне й відмінне, своєрідне в їх моделюванні, а, відповідно, й у мовній свідомості носіїв української, російської й англійської лінгвокультур.

Список використаної літератури

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології : [монографія] / М. Ф. Алефіренко ; [за ред. О. П. Іващенко]. – Х. : Вища шк., 1987. – 133 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. та гол. ред. В. Т. Бусел]. – Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.

3. Галицько-руські народні приповідки : [у 3 т.] / [зібрав, упорядк. і пояснив др. Іван Франко]. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – Т. 1. – 818 с.
4. Грінченко Б. Словник української мови : [у 4 т.] / [за ред. С. Єфремова, А. Ніковського] . – [3-тє вид., виправл. і доповн.]. – К. : Горно, 1927. – Т. 1 : А–Г. – 428 с.
5. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка : [в 4 т.] / [авт.-сост. В. И. Даль]. – М. ; СПб. : Изданіе т-ва М. О. Волфъ, 1909. – Т. 4 : С–V. – 1619 с.
6. Кириллица – латиница – гражданица : [кол. моногр.] / [отв. ред. Т. В. Шмелева]. – Великий Новгород : НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2009. – 340 с.
7. Кононенко І. Українсько-польський словник міжмовних омонімів і паронімів / І. Кононенко, О. Співак ; [за ред. І. Кононенко]. – К. : Вища шк., 2008. – 342 с.
8. Космеда Т. А. Комунікативний кодекс українців у пареміях : [тлумачний слов. нового типу] / Т. А. Космеда, Т. Ф. Осіпова. – Дрогобич : Коло, 2010. – 272 с.
9. Космеда Т. А. Потенціал сучасної лексикографії і прагмалінгвістики в осмисленні статусу конотативних графем / Т. А. Космеда // Слово и словарь. Vocabulum et vocabularium : сб. науч. тр. по лексикографии / [под ред. В. В. Дубичинского и Т. Ройтера]. – Вип. 12. – Х. : Вид-во «Підруч. НТУ «ХП»», 2011. – С. 23–127.
10. Коцюба З. Г. Рефлексія побутової свідомості в різномовному про-вербiальнoму просторі (від універсального до національного) / З. Г. Коцюба. – Львів : ДП «Видавничий дiм «Укрпол»», 2010. – 472 с.
11. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість : [підручник] / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. – [3-тє вид., стер.]. – К. : Знання-Прес, 2005. – 591 с.
12. Номис М. Українські приказки, прислів'я і таке інше / [уклад. М. Номис]. – К. : Либідь, 1993. – 768 с.
13. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
14. Пилипчук С. М. Галицько-руські народні приповідки: пареміологічно-пареміографічна концепція Івана Франка / С. М. Пилипчук. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 219 с.
15. Потебня А. А. Эстетика и поэтика / А. А. Потебня. – М. : «Искусство», 1976. – 614 с.
16. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму / В. Д. Ужченко. – К. : Рад. шк., 1988. – 279 с.
17. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник української мови / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Освіта, 1998. – 224 с.

18. Фразеологічний словник української мови / [уклад. В. М. Білоноженко та ін.]. – К. : Наук. думка, 1993. – 984 с.
19. Ярещенко А. П. Сучасний фразеологічний словник української мови / [А. П. Ярещенко, В. І. Бездітко, О. В. Козир, Н. Г. Немировська]. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2010. – 640 с.

УДК 811.162.1

Наталія Совтис

ОБРАЗ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ТВОРАХ ЛЬВА ЄВГЕНІУША ВЕНГЛІНСЬКОГО

У статті розглянуто образ студента у творах Льва Венглінського, простежено роль ключових слів у вираженні світоглядних позицій поета, визначено зв'язок між мовою творів та світобаченням письменника.

Ключові слова: образ, лексична одиниця, мотив.

Совтис Н. Образ студенческой молодёжи в произведениях Льва Венглинского. В статье рассмотрен образ студента в произведениях Льва Венглинского, проанализирована роль ключевых слов в выражении мировоззренческих позиций поэта, определена связь между языком произведений и миропониманием писателя.

Ключевые слова: образ, лексическая единица, мотив.

Sovtis N. Braz Student Young People In Works of Leo Evgeniusha Venglinskogo. The article analyses the identity of a student in a series of poems of Leo Venglinsky, traces the role of word-symbols in terms of ideological position of the poet, defines the relationship between language and world view in the works of the poet.

Key words: identity, lexical unit, motive.

Постановка наукової проблеми та її значення. Протягом останніх років у слов'янському мовознавстві написано чимало праць у галузі лінгвістики, предметом досліджень яких є характерні елементи тексту, що утворюють мовну картину світу. Слід звернути увагу на монографію А. Мойсієнка «Мова як світ світів. Поетика текстових структур». Дослідник робить висновок, що мова-текст репрезентує і індивідуальний світ окремого автора, окремого твору, і мовотворчість певного історичного періоду, певної епохи. І в кожному випадку маємо справу з ознаками-маркерами, що характерні для авторської індивідуальності, фрагмента мовотворчості у відповідних часо-просторових межах [3, 12].